

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Pidämme esitettyjä uudistuksia kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten osalta kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina. Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen jatkossa työvoimakoulutuksena sekä vastuun keskittäminen työvoimaviranomaiselle selkeyttävät järjestelmää ja vahvistavat koulutusten työelämälähtöisyyttä sekä kuntien kokonaisvastuuta. Hallituksen esitys asettaa kuitenkin työvoimaviranomaisille lyhyen aikajänteen, joka haastaa uusien koulutusten huolellista valmistelua. Uudistuksen toteuttaminen edellyttää riittävää siirtymäaikaa.

Kuntaliitto korostaa, että koulutuskokonaisuuden uudistamisen onnistumisen kannalta keskeistä on, että rahoitus on oikein mitoitettu ja selkeästi perusteltu. Esityksessä lukutaitokoulutuksen siirtyväksi rahoitukseksi osoitettu 3,1 miljoonaa euroa perustuu arvioon lukutaitokoulutuksiin aiemmin kohdistuneesta rahoitustasosta. Kokonaisuutena rahoitus näyttäytyy alimitoitettuna, sillä se pohjautuu toimintaympäristöön, joka poikkeaa olennaisesti nyt esitetystä järjestämisvastuusta. Lisäksi esityksessä ei ole arvioitu, kattaako rahoitus työvoimaviranomaisille siirtyvän tehtävän todelliset kustannukset, vaikka rahoituksen tulisi rahoitusperiaatteen mukaisesti vastata niistä aiheutuvia kuluja.

Osana hallituksen esitystä ehdotetaan myös osana laskennallista korvausta maksettava kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirtoa osaksi työvoimapalveluiden rahoitusta. **Rahoituksen selkeyttäminen on kannatettava tavoite. Samalla on välttämätöntä varmistaa, ettei siirto tosiasiallisesti johda kuntien rahoituksen heikentymiseen.**

Työ- ja elinkeinoministeriöltä tammikuussa saatujen alustavien tietojen mukaan vuoden 2025 kotoutumiskoulutuksen osuus laskennallisista korvauksista oli arviolta 76,7 miljoonaa euroa. vuodelle 2027 esitetty 24,8 miljoonan euron siirtyvä rahoitus olisi vain noin kolmanneksen suhteessa vuoden 2025 toteutuneisiin kustannuksiin.

Lukutaitokoulutuksen arvioitu määrärahataso ja laskennallisen korvauksen esitetty siirtyvä rahoitus edellyttävät tarkempaa avaamista, jotta

uudistuksen taloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti. Hallituksen esityksessä tulee esittää selkeästi ne oletukset ja laskentamallit, joihin siirtyvän rahoituksen määrä perustuu, sillä ilman näitä rahoituksen tasoa ei voida luotettavasti arvioida.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Kotoutumislain uudistus on lisännyt merkittävästi kuntien vastuuta, samalla kun kotoutumisen rahoitusta on toistuvasti leikattu. Tässä hallituksen esityksessä kunnille kohdistuvat rahoitusleikkaukset, yhteensä noin 36,6 miljoonaa euroa, heikentävät entisestään kuntien edellytyksiä toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään.

Kotoutumispalvelut ovat keskeisiä maahanmuuttajien kielitaidon, työmarkkina- ja osallisuuden, osallisuuden ja työllistymisen vahvistamisessa, ja niihin kohdistuvat leikkaukset heikentävät suoraan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edellytyksiä.

Kotoutumislain mukaiset laskennalliset korvaukset ovat monille kunnille keskeinen rahoituslähde kotoutumispalvelujen järjestämisessä. Vaikka laskennalliset korvaukset kohdistuvat pakolaistaustaisiin, niiden väheneminen heijastuu laajemmin kaikkiin kunnan kotoutumispalveluihin. Yhdistettynä vastaanottoon varautumisen kustannuksista luopumiseen laskennallisten korvausten vähentäminen voi lisäksi heikentää kuntien halukkuutta vastaanottaa kiintiöpakolaisia, erityisesti pienissä kunnissa.

Kotoutumiskoulutusten kokonaisuuden muutokset lisäävät työvoimaviranomaisten vastuulla olevan työvoimakoulutuksen volyyymiä. Samanaikaiset rahoitusleikkaukset ja uusien palvelujen alimitoitettu rahoitus haastavat edellytyksiä toteuttaa laajenevaa järjestämisvastuuta. Yhdessä muiden leikkausten kanssa nämä tekijät voivat heikentää kotoutumiskoulutuksen saatavuutta ja palvelujen oikea-aikaisuutta. Mikäli kunnille kohdistuvaa rahoitusta vähennetään näin merkittävästi, tulisi kuntien tehtäviä, palveluvelvoitteita ja niihin liittyvää sääntelyä keventää vastaavasti.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen ja alkuvaiheen palveluprosessin muutokset.

Hallituksen esityksessä esitetään kotoutumisen tavoitteiden selkeyttämistä ja velvoittavuuden lisäämistä korostamalla maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan. Kotoutumisen tavoitteiden selkeyttäminen on kannatettavaa.

Velvoitteiden näkökulmasta maahanmuuttajalla on jo laajasti säädettyjä velvollisuuksia, joiden laiminlyönnin seurauksista työttömyysetuuksiin, yleis- ja

toimeentulotukeen on jo nykyisin säädetty. **Hallituksen esityksessä ehdotetut lisäykset kotoutumisen velvoittavuuden korostamiseksi eivät merkittävästi muuta nykytilaa ja aidosti lisää velvoittavuutta.**

Esityksessä ehdotetaan myös, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä laadittaisiin myös kotoutumissuunnitelma. Käytäntö vastaa pitkälti monissa kunnissa jo nyt noudatettuja toimintatapoja. Muutos ei siten aiheuta merkittäviä toiminnallisia muutoksia eikä olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

SUOMEN KUNTALIITTO